

450257

AZ ERDŐ

erdészeti és vadászati szaklap, kisebb erdők birto-
kosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és
vadőrök részére.

1916. év.

Megjelenik minden hónap 1-ső és 15-ik napján.

X. évfolyam.

Előfizetési ára egész évre 4 korona.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

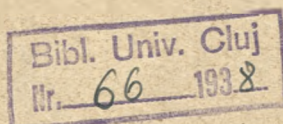
Szerkeszti: BALOGH ERNŐ m. kir. főerdőtanácsos.

Tulajdonos és kiadó

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Szerkesztőség: Budapest, V., Zoltán-utca 16. szám. (Telefon 84—92.)

Kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz. (Telefon 37—22.)

BUDAPEST

1916

Előfizetési ár:

Egész évre	— — —	4 K.
Fél évre	— — —	2 K.
Negyed évre	— — —	1 K.
Egyes szám	— — —	20 i.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszerezes egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ

m. kir. erdőtanácsos

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletlájban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

TARTALOM.

Gépek használata a csemetekertekben és a tóvárosi állami csemetekert berendezése. (Pöschl Ferencz.)

A völgyzárók halászati hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

Fészekodúk elhelyezéséről.

Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye.

Gazdasági tanácsadó: Baromfiak téli védelme. (Bársony István) gondozásáról. (y—y.) — Fűrészpör mint alom. — Galambgúczok kijárói.

Különfelek: Kitüntetés. — Megjutalmazott erdőőr. — Adomány. —

Halálozás. — Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. —

A fekete dió. — Milyen puskákkal harcolnak a mai világháborúban? — A ragadós és fertőző állati betegségek ismeretése, valamint az ellentük való okszerű és sikeres védekezés. — Rettenetes Iván. — A rokitnői mocsarak.

Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. «Ha balta esik is.» (Bársony István.)

Gépek használata a csemetekertekben és a tóvárosi állami csemetekert berendezése.

Irta: Pöschl Ferencz m. kir. főerdőmérnök.

Az évek óta emelkedő általános drágaság, a munkabérek rohamos emelkedését vonta maga után, melyet nemcsak a kivándorlás, hanem sok vidéken a mindinkább terjedő czukorrépa termesztése is fokozott.

Már annyira megdrágult a munkakéz a földművelésnél, hogy okvetlenül arra kell törekedni, hogy ezt a munkáshiányt és pénzbeli nagy különbözetet az erdészeti csemetekertekben is pótoljuk a gépeknek czélszerű alkalmazásával.

Előrebocsájtom, hogy lombevelű csemetekertekről emlékezem meg, a melyekben személyes tapasztalatokat is gyűjtöttem. Észleleteimet a 140 kat. holdas komáromi

és a 236 kat. holdas tóvárosi állami csemetekertekben végeztem.

A komáromi állami csemetekertben már 10 év óta használom az úgynevezett Planet Stadel kézikapálót, melyeket részben a Stadel-féle gépgyár Győrből és részben a Kühne gépgyár r.-t. Mosonból szállított. A könnyen kicserélhető kések pótlásával állandó használat mellett 6 évig szolgált el egy-egy gép, a mi, tekintve annak 15—18 koronányi árát, alig nevezhető befektetésnek. A gép, kivéve a nagyon agyagos kötött talajt, mindenütt jól használható.

A Planet kézikapálók tökéletes kapálást ugyan nem végeznek, mivel a felszinnel párhuzamosan szalagszerűen vágják át s így tulajdonképpen porhanyítva gyomlálnak. De tekintve azt, hogy ugyis lazább és homokosabb talajban lehet czélszerűen alkalmazni, azért a kézzel való kapálást nagy részben helyettesítik, mivel a sorközöket lazán, gyommentesen lehet tartani és csakis közvetlenül a csemete mellett szükséges apró kézikapával dolgozni.

A Planet kézikapáló ábrájáról a használata is ki-vehető. A munkás a gépet ekeszarvánál fogva maga előtt tolja és csak arra vigyáz, hogy gyom a kések előtt és között össze ne torlódjék.

1. ábra.

A kések helyesen úgy állanak, ha sarkaik kifelé, a hegyük pedig összeérve befelé áll. Így az egész készülék a két csemete sor között jár. Ha sarkaik befelé állva a csemetesort közbefogják, igen könnyen kárt tesznek benne és a munkásnak nagyon ügyesen kell tolni, hogy egyenesben haladjon és bele ne vágjon a csemeték közé.

A kések a sorköz távolsága szerint szűkebbre és bővebbre állíthatók 25—35 cm között, de kiváncságra a Kühne gépgyár néhány K-ért készít kisebb vagy nagyobb sortávolságra alkalmas késeket is.

A Planet kézikapáló teljesítménye a talajminőség és gazosság szerint, naponta 2000—3000 m².

Különféle igazítható vetőszarukból és üvegpalczkából a vetést csakis a gördülő szemü magvakkal lehet végezni, míg a szárnyas magvak vetése kizárólag kézzel végezhető.

Vetőszaruval csakis kisebb csemetekertben és igen gyakorlott munkással dolgozhatunk megfelelő sikerrel és olcsón.

Vannak tölgymakkvetőgépek, de a makk egyenlőtlen nagysága miatt ezeket csak folytonos igazítgatásokkal használhatjuk és ekkor sem megbízhatóak. A gyakorlatban nem is találunk alkalmazást és én sem használom.

2. ábra.

A Lotos-féle magvető ekével és az ehhez hasonló, a mezőgazdasági vetések hézagossorainak kipótlására szolgáló gépecskéikkel több-kevesebb sikerrel ákác- és fenyőmagot lehet vetni (2. ábra). Ezen gépek hibája a könnyűség és ezért a kissé rosszabbul megművelt földben egyenetlen a vetésük.

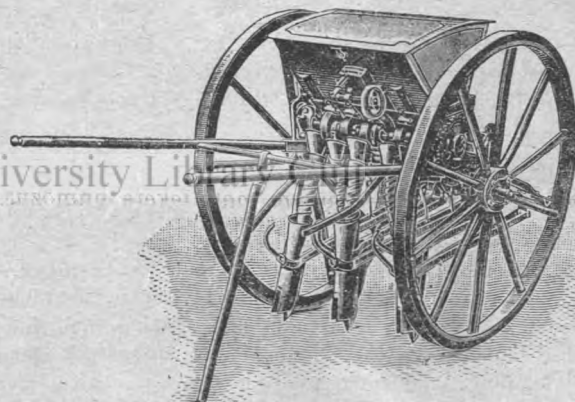
A kopár területek erdősítésének főfaneme az ákác, valamint az erdei- és feketefenyő. Ezen magvak nagybani vetése a megfelelően beigazított, vagy pedig külön e célra szerkesztett rendes vetőgépekkel történhetik gazdaságosan és célszerűen.

Tervezetem szerint a Kühne gépgyár r.-t. az alábbi rajzhoz hasonló igen ügyes 40—40 cm-re beállított kétsoros ákác- és fenyőmagvetőgépet szerkesztett, melyet egy erős csacsi, vagy gyengébb ló elvonhat, vagy pedig három férfi kisebb távolságra jól elhúz.

A vetőgép gyári előállításban beállítható 20—42 cm sortávolságra.

Ezen gépnek is még a könnyűsége a hibája, de ez némileg kiküszöbölhető súlyoknak ráakasztásával.

3—4 kat. holdas csemetekertekbe már érdemes megrendelni, mert munkaképessége kielégítő és az ára

3. ábra.

TÁRCZA.

«Ha balta esik is . . .»

Irta: Bársony István.

Meghívást kaptam Lajos barátomtól vadászatra. Kör-vadászatra, olyan területre, a hol sok a nyul, olyan természetes feketeföldi nyul, a mely a gözekekszántás hepe-hupái közt esetlenül bukdácsol és bujócskát játszik a vadászszal, mert hol megjelenik a szántás gerinczén, hol eltűnik annak az árkában. (Barázdát igazán nem mondhatok.)

Lajos barátom a legszeretnivalóbb vadászházigazda és a legjobb czimbora egyszersmind; a vendégeit mindenképen remekül látja el; pompás fogatokon szállítja a vasutállomásról a területre; oda terelteti nekik minden vadját s ő maga akkor boldog, ha a vendége jól mulat. A vadászfalatozás egyszerűen fejedelmi nála; a sült krumplitól kezdve végig a mindenféle hideg sültön

és meleg virstlin, továbbá a tortákon, a diós-mákos-patkón, a sajtokon és a forró teán (nem is szólva a jobbnál-jobb itókákról), válogathat mindenki, hogy milyen földi jótól akar megpukkadni. Azután már a kevés vad is elég, olyan rózsás a hangulat; egyszóval: nagyszerű multságok a Lajos vadászatai. Megörültem a szives meghívásnak és válaszoltam is rá rögtön; szóról-szóra ezt ni:

«Ha balta esik is, ott leszek! Ölellek (stb.)»

Azután konokul vártam a vasárnapot, a mikorra a meghívás szólott és a mikorra — természetesen — a legszebb időt reméltem.

Szombaton ragyogó szép nap volt, egészen estig s azzal mentem a színházba, hogy az utolsó felvonást már nem nézem meg, hisz' holnap korán kelünk. Kijövök a második felvonás végén a színházból és kínos meglepetéssel konstátálom, hogy: «nini, esik ám!»

No, ha most esik, annál jobb, az még hagyján. Legalább remélni lehet, hogy reggelre kitisztul. Addig elfogy az esőfelhő. Ezzel az autoszuggeszcczióval meg-

140—160 korona lévén, hamar letörleszti az árát, a megtakarított napszámmal.

Teljesítőképessége egy lóval és egy emberrel naponként 7.000—10.000 m².

A fenyőmagvetésre csak kísérletképen alkalmaztam, de eddigi tapasztalatom szerint az erre való alkalmazhatóságára még pontos véleményt nem adhatok, úgy hiszem azonban, hogy beválik.

Ezeket a gépeket a komáromi csemetekertben alkalmaztam; ott a táblák beosztása 40—40 öl oldalszélességű volt, köröskörül 1—1 méteres úttal szegélyezve, a mi az akácsmagvetőgép alkalmazását a sok fordulás miatt nehézkessé tette.

Kisebb csemetekertekben a Fekete-féle magvető állandó alkalmazást talál.

A különféle átiskolázó gépek nehezen terjednek, aminek oka valószínűleg az, hogy Magyarországon tudomásom szerint nem gyártják.

A komáromi állami csemetekert talajára az ottani földműves iskolának szüksége lévén, annak felhagyása elhatározott és parancsot kaptam egy nagyobb csemetekert telepítésére.

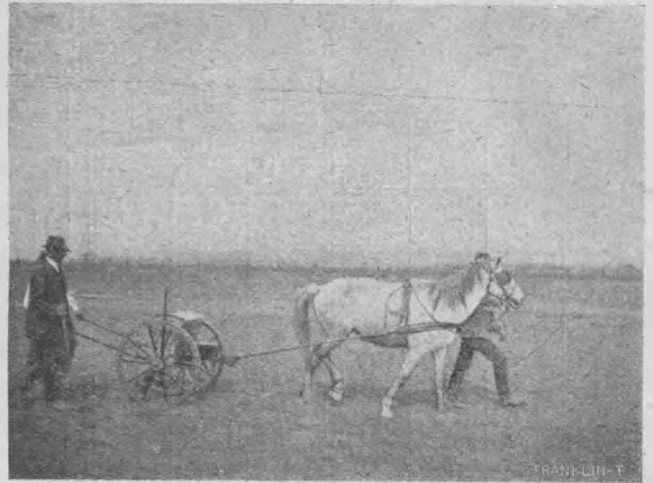
Találtam Tóváros községben erre alkalmas területet, Tata-Tóváros vasuti állomástól 250 m-nyire, kövel burkolt út mellett az Általér nevű, állandóan 17—22 R^o melegségű és szennyvizet hordó folyótól 70 m-nyire.

A terület csaknem szabályos téglalakú és 23·6 kat. hold, vagyis 135,818 m² nagyságú.

A bérletszerződés 1912. évtől 15 évre kötöttetett meg.

A talaj televényes 60—140 cm mély fekete humusz homok, altalaja homok és helyenként mésztuff, régtől fogva szántóul használva. Az Általér felé eső oldalon 3 m mély kedvező horpadás van, melyben fűztepet lehetett létesíteni, melynek talaja alkalmas kőriscsemeték nevelésére is.

A csemetekert célja a kopár területek befásítására

4. ábra.

szükséges akácsmagvetés, fűzdugvány és alárendelt mennyiségben egyéb lombfa- és fenyőcsemete nevelése.

Az 1912. évi miniszteri rendelkezés eltér a nagy csemetekertektől és a helyi kisebb csemetekertek telepítését rendeli el, de az én véleményem szerint a nagy csemetekertek a kicsinyek mellett igen hosszú ideig nélkülözhetetlenek maradnak és mint tartalékraktárak fogják a közszükségletet szolgálni s idővel, mint gyümölcsfaiskolák is kiváló szolgálatot tehetnek a közügynek.

A tóvárosi csemetekert telepítésével egyidőben bekövetkezett a munkabér emelkedése és a kézierő hiánya.

A korábbi években a télbe hajló őszi és tavaszkor Komáromban és környékén a férfi avagy női felnőtt napszamos napi bére 1·60—2·— K volt, míg 1913. évben már 2 K-ért egyáltalában nem állottak munkába, hanem 2·50 minimális bért kívántak, a mely nyáron 4·00—4·50 K-ra is felemelkedett.

De ezen magas bér mellett sem volt elegendő munkára jelentkező.

vigasztalódva, siettem haza és első dolgom volt, hogy megnézzem, mit mond a barométer. Reggel óta majdnem hanyatvágódott az istenadta, akkorát esett, a nagy eső felé.

Szépen vagyunk. Ez aztán beütött.

No de még messze van a reggel; addig sok minden megváltozhatik. Először is az én vadászati felszerelésem kérdése. Mert jó időben czipőben mentem volna; így ellenben sokkal okosabb lesz, ha csizmát húzok, jó nagy bagariát, a mi nem ázik át.

Előkeresem a mocsári csizmámat s kiviszem belőle a sámfát. (A háznépem már aludt, magam rendezkedtem tehát.) A nagy csizma egész sereg egyebet von maga után; belevaló vastag harisnyát, azokra még örült nagy flanelkapcztát; ezeket is előkajtatom s kikészítem, hogy rögtön a kezemügyében legyen reggel.

Így megnyugtatta magamat az eshetőségek iránt, sietek lefeküdni és csakhamar elalszom. Minthogy a felkeltésem iránt nem intézkedtem, az ébresztőóráim pedig elromlott, tehát magam vagyok résen és éjjel

fel-felriadozok, nehogy el találjak késni. Mindannyiszor nézem, vizsgálom az időt s újra meg újra meggyőződöm róla, hogy szigorúan esik.

A mikor reggel felé a villanyos vasut is járni kezd és csilingel, zúg, dohog az ablakom alatt; végleg felriadok. Most már ideje felkelni.

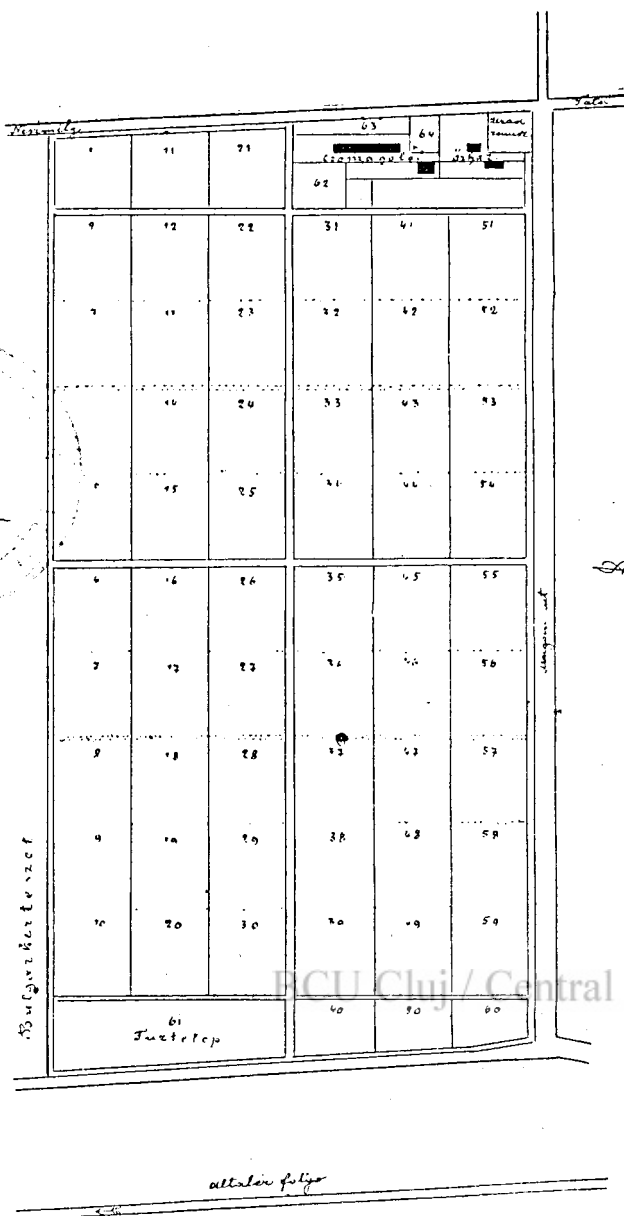
Mohón nézem az időt: esik! esik! esik!

Visszapöndörödöm az ágyamba azzal a szándékkal, hogy kárpótolom magamat az éjjeli nyugtalanságért; ha esik, akkor nem vadászunk, alszom hát még egy jó sort. De abban a pillanatban átvillan az emlékezetemen a levellem, a mit Lajosnak irtam: «Ha balta esik is» stb. . . .

Ijedten szököm talpra. Iszen csak eső esik! Minő szószátyár ember lennék én a Lajos szemében, ha e miatt meg nem jelennék, elmaradnék! . . .

Notandum, a keleti pályaudvaron kellett találkoznunk; onnan volt indulandó a vonatunk, a melyen mindnyáján együtt megyünk.

Nézem az időt; nézem a baro etert. Özönvizet mutat

5. ábra.

A munkáskéz hiányát néhány év óta észleltem. 6—8 év előtt, ha rendeltem 60 munkást, rendszeren 80—90 jelentkezett. Most alig fele vagy egyharmada jött el a megrendelt létszámnak, pedig van olyan munkásom, a ki mint rendes napszámos 10 éve dolgozott a vezetésem alatti csemetekertben és a komáromi helyett a tóvárosiba is elment.

Ezen munkáshiány miatt a tóvárosi csemetekertet a gépművelésre rendeztem be. A táblák téglaidomúak és az utakat csakis a gyom elhordására és a fordulásra szükséges mértékre szorítottam.

Köröskörül 3'30 m széles, két helyütt a derékon 3'3 m és a közepén hosszában 5 m-es utat rendeztem be, de a gépvetésnél és a géppel való csemetekiemelésnél ezen útszélesség is csaknem kevés.

A táblák téglalakúak. Tulajdonképpen kettősek, vagyis 100 m hosszúak és 40 m szélesek, de a könnyebb kezelés végett 50 m hosszban külön vannak számozva. Ennélfogva területük 4000, illetőleg 2000 négyzetméter, a néhány szabálytalan alakú tábla kivételével.

Általános elvem a beosztásnál az volt, hogy minél hosszabb vonalon lehessen egy megkezdett munkát folytatni s ne töltsse el az időt ember és állat a visszafordulásokkal.

Ily berendezés mellett legalább 200 m hosszban folyik a szántás, kapálás stb., de mehet végig 500 m hosszúságban is megszakítás nélkül, a mi óriási időnyereség.

A tóvárosi csemetekert területe:

Művelés alatti terület	121.436 m ²
Utak területe	10.462 "
Gyomtér, kút, pajta, őrház	3.920 "
Összesen	135.818 m²

Talajművelés.

A szokásos és szükséges 0'50 m-re való rigolirozás 1912-ben a drága napszám miatt keresztül vihető nem

s az özönvíz kezdődik is odakint. Tünődöm, tanakodom: vajjon mit csináljak! Bizonyos, hogy egyetleneg társunk sem tart velünk ebben az időben, sőt talán maga Lajos sem jön ki a vasutra, ha van esze. Igen, de hátha nincsen?! Vagy ha úgy okoskodik, hogy ő neki, mint házigazdának muszáj szenvednie. Vagy ha azt hiszi, hogy *odakint* nem esik; talán nem is esett; hisz körülbelül kétórányi vasutazásunk volna, elég meszsziire megyünk s *ott* más lehet az idő.

Iszen, ha azt nem irtam volna, hogy: «ha balta esik is!»... Okoskodhatna akkor Lajos akárhogyan. Azóta horkolnék már megint. De így rösteltem a dolgot. Kómikus, neveltséges szájhősnek érzem magamat, hogy lám, még egy kis esőtől is megijedek. Hisz balta is eshetnék és énnekem akkor sem szabadna elmaradnom.

Keservesen kezdek öltözködni és felrángatom a nagy bagariát. Akkora munka ez, hogy a mikor elkészülök vele, végleg rá is szánom magamat az elkövetkezendőkre. Nem vagyok tán hunczút, hogy hiába kínlódtam légyen a nagy bagariával?!...

De azért még egy darabig félig felöltözve ácsorgok az ablakom előtt s nézem a felhős eget: nem reped-e meg vajjon az a nagy szürkeség? Nem látszik-e valahol egy tenyérynyi biztató kék foltja a derűs mennyországoknak?

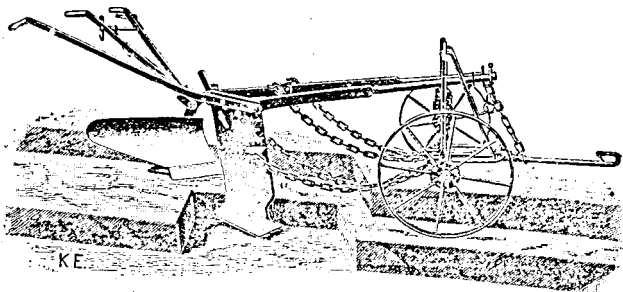
Bizony, semmi efféle sem látszik. Rajta hát, iparkodjunk, siessünk, öltözzünk!

*

A mikor ez is megvan, búsan reggelizem s e közben elküldök kocsiért. Most már nem tünődöm, nem tervezek; most már a sorsra bizom a többit. Szavamat *kell* állanom és *állom*.

Megérkezem a vasutra, szokásom szerint félórával az indulás előtt. (Ebben nagyon is maradi vagyok. Mindig bámulom azokat a világhíjakat, a kik akkor érkeznek, a mikor a konduktor már sipol.) A váróteremben még nincs a társaim közül senki sem, hanem ott van egy régi ismerősöm, a ki Aradra készül. Megörülünk egymásnak és elmondom neki, hogy milyen bizony-

lévén, 1912/3. év telén a Kühne gépgyártól hozattam az 5. ábrán látható *Bippart-féle* altalajturó ekét.

6. ábra.

Ezen kombinált talajturó eke tulajdonképpen két ekéből áll, kétszarvú rendes ekéből és az egyfogantyús lapos altalajekéből.

A rendes ekével először barázdát szántunk és csak akkor szereljük fel a talajturót, vagyis a magasabb ekét. Az ábrán elől van két lánczon.

Előnye a rigolirozás felett az, hogy a felső ekét kívánalom szerint lehet szabályozni, sekélyen lehet járattani a termékeny földben, akár 15 cm mélyen, az altalajekét pedig 40—45 cm-re. A 15 cm alatti földrésszel csak össze van morzsolva, de visszaesik eredeti helyére. Tehát a kikelő mag és a fiatal gyökér jó termékeny földben kel ki és növekszik, míg nem a lazított nyers földbe jut. De mivel a humusz talaj nincs lefordítva, hanem fenn van, a hajszálgyökerek felül erősebben képződnek, míg a szívgyökér nem lesz túlságos hosszú.

Kézi ásásnál a föld körülbelül 30 cm mélyen van egy ásónyomban felfordítva, tehát ezen mélységben a gyökerek mindenütt egyformán fejlődhetnek, tehát 30 cm mélyen kiélik a talajt, a mi az ákácnevelésnél figyelembe veendő körülmény.

A Bippart-eke használatánál az idén 15 cm mélyen

fordítottam fel a termőréteget, a jövő évben már nem kell az altalajekét használni, hanem a rendes ekével leszántok 20 cm mélyen s még mindig van fel nem forgatott földem. Ezzel azt szándékozom elérni, hogy az ugarolás, a mely az ákáczeleme nevelésnél elengedhetetlen, csak a 3-ik, esetleg a 4-ik évben következzen be.

Természetesen a megfelelő istálló- és műtrágyával ezt a célt elő kell segíteni.

A Bippart-féle kettős ekét négy hidegvérű könnyebb ló erős munkával húzza 45 cm mély tőrassal, de a közönséges fuvaroslovakból hatot kell befogni.

A kombinált kettős eke egy napon (10 óra) 4000—5000 m²-t szánt fel. Munkaerő 3 pár ló à 10 K és egy napszámos à 3 K, 100 m² területnek 45 cm mélyen való porhanyítása, így kereken 80 fillérbe kerül.

Az istállótrágyával borított föld szántásánál, vagy ha a föld nedves, valamivel kevesebb a munkeredmény, de 4000 m² a minimális napi teljesítmény.

Ez a szántás csakis hosszú ágyasokba osztott csemetekertben alkalmazható és nálam 400 folyóméter hosszban történt. A gyakori fordulókat kerülni kell, mert 3 pár ló által vontatott nagy ekénél a legnagyobb iparkodás mellett is szántatlanul kell hagyni a két végén 6—8 métert, a mit vagy keresztbe szántunk, vagy pedig fel kell ásni.

Szántás után a kimaradó barázdákat kapával kell elegyengetni.

Altalajekével felszerelt kettős Bippart-eke ára a Kühne gépgyár r.-t. moson-magyaróvári telepén 140 K. A szántás után azonnal le kell fogasolni a földet, a szükség szerint lehengerelni és leboronálni.

A hengerelést igen ajánlom friss szántásnál, hogy a talaj a kellő tömörítést megkapja és a felesleges levegő a hézagokból eltávolíttassék.

A hengerelés és fogasolás olesó dolog; egy kettős fogat egy nap alatt elvégez 5—6 kataszteri holdat a

talán az én mostani sorsom. Lehet, sőt valószínű, sőt majdnem bizonyos, hogy a vadászatunk elmarad; de engem adott szó köt; még baltahullás esetére is. Előrelátásból a hordáromat is beavatom a bizonytalansággomba; mondom neki, hogy érdeklődjék majd, megyünk-e, nem megyünk-e, nehogy addig kivigye a holmimat, a míg az indulásunk nem bizonyos.

A barátom pardont kér, hogy azt mondja, ő neki jegyet kell váltania. Megelégedéssel gondolok rá, hogy énnekem nem kell, minthogy állandó jegyem van. Ösztönszerűleg nyulok a zsebembe a tárczám után...
Hopp!

Mi az ördög ez? Nincs nálam a tárczám, otthon hagytam.

Soha még efféle nem történt velem, de ma a sok töprengésben a másik kabátomban hagytam a tárczámot, a vasuti jeggyel együtt.

Egy gondolat, a mit gyors elhatározás követ; itt nincs mit habozni. Haza kell vágatni a tárczámért, de rögtön.

Úgy nekiiramodom, hogy a ki így lát, azt hiszi, kergetnek. Nem törődöm vele; bevetem magamat egy kocsiba, megadom a címet és borraivalót ígérek a kocsisnak, ha jól hajt.

Lám, milyen szerencse most az a jó szokásom, hogy félórával korábban szoktam a pályaudvaron lenni. A vonatom még csak húsz perc múlva indul s minthogy nem lakom messzire, idejében visszakerülhetek.

Otthon ajtóstól rontok a lakásomba; a háznépem riadtan nézi, hogy se szólok, se beszélek, csak neki-megyek a szekrényemnek, turkálók benne egy darabig s aztán köszönet nélkül tovább rohanok megint.

No de a tárczám most már nálam van, a jeggyel.

A kocsis előre kéri a viteldíjat, hisz *vasutra* megyünk. Fizetek, mint a köles, két útat (haza és vissza a vasúthoz), meg az ígért borraivalót.

Nézem az órámot; kissé nyugtalanul biztatom a kocsist: csak gyorsan barátom! Gyorsan!

Mialatt «vágatva» (!) haladunk, az eshetőségekkel foglalkozom kósza gondolataimban. Először is azzal,

hengerszélesség szerint. Hengerelés után a talaj felszínét vasfogással kell porhanyítani, mivel a talaj sima felülettel könnyebben kiszárad.

A trágyázásnál mindig előnyt adok az istállótrágyának a műtrágya felett.

Igaz, hogy a műtrágya sokkal olcsóbb, de én eddig a szuperfoszfát alkalmazásánál nem láttam olyan eredményt, hogy indokolt lenne az istállótrágyát kiküszöbölni. A chilisalétrom alkalmazásánál a gyenge növényzet igen jól megerősödik, sötétzöld színt kap, de a chilisalétrom alkalmazásához sok nedvességre van szükség.

A műtrágyázott talajban nevelkedett csemeténél azt a hátrányt tapasztaltam, hogy ősszel a lombzat tovább zöld és később hull le, mint a trágyázatlan talajban nevelkedett, a mi az őszi kiemelést hátráltatja.

100 négyzetméter területre az istállótrágyából egy szekérrel, vagyis körülbelül 600 kilogrammot, a szuperfoszfátból lehetőleg ősszel, kivételesen kora tavaszon 4 kg-ot és a chilisalétromból május végétől kezdve 0.2—0.3 kg-mot vízben oldva, egy nyáron két- esetleg három ízben szoktam alkalmazni. Egy gramm chilisalétrom egy liter vízben oldandó fel.

Vetés.

A tölgymakkféléket és a szárnyasmagvakat, mint előbb is említettem, kézzel vettem. Tapasztalatom szerint 100 négyzetméterre a következő magmennyiség a legmegfelelőbb 40—40 cm sortávolság alkalmazása mellett:

Ákác	1.0 kg
Éger	3.0 „
Gledicsia	5.0 „
Juhar	5.0 „
Körös, magas és amerikai	2.5 „
Körös, virágos	3.5 „
Nemes dió	25.0 „

Tölgy kocsányos	35.0 kg
Tölgy kocsánytalan	30.0 „
Erdei fenyő 20 cm sortávokra	1.5 „
Fekete fenyő 20 cm sortávokra	2.5 „

A fenyőcsemetenevelés a tóvárosi állami csemetekertben alárendelt s a fennebbieken kívül egyéb lombfais inkább csak kísérleti czélt szolgál, míg főfánem az ákác és fűzdugvány.

A tóvárosi csemetekertben az ákácvetésnél a kicsiny kétsoros Kühne-féle vetőgép a kívánalomnak meg nem felel, azért napi 5 koronáért béreltem rendes, úgynevezett 13 soros vetőgépet, a mely egyszerre négy sort vet.

A rendszer mindegy, csak arra kell vigyázni, hogy úgy legyen beállítva, hogy a magvat ne törje össze.

A gép beállítása úgy történik, hogy a keréktengely végeit bakokra állítom és a kormányrudat vízszintesre támasztom fel. A kerék külső abroncsát vagy a küllőket megmértem és akkor az egy fordulatra eső út felfejtve áll előttem.

Miután 40 cm sortávolság mellett 100 négyzetméter bevetésénél, egy kilogramm ákáczmaggal 220 folyóméter vették be, a beállítás könnyűszerrel elvégezhető.

Az ákáczmagot nem forrázom, hanem iparkodom megbízható helyről friss magot venni és csak a pótlásokat vettettem be forrázott ákáczmaggal.

Mivel egyszeri megindulással a tóvárosi csemetekertben a négysorosra 40 cm, illetőleg a közönséges vetőgépnél 42 cm sortávokra beállított vetőgép 300—450 méter hosszúságban megy fordulás nélkül, naponként, vagyis 10 órai munkaidőt számítva, két lóval be lehet vetni 20.000—23.000 m² területet.

Az előtte való boronálás és löcsere miatt czélszerű két pár lovat rendelni, mivel a munkaeredmény a váltott lovakkal több, tehát olcsóbb.

Munkaköltség: egy napra az igás napszám 10 K,

hogy otthagytam finom puskáimat a váróteremben, a hol elvégre senki sem őrzi és nem is felelős érte. Ha én ott vagyok, nem érheti baj; de így ki tudja, nem akadt-e szemfüles tolvaj, a ki elvigye; vagy akár jó-hiszeműen is nem cserélte-e ki a magáéval valamelyik azóta ottjárt idegen puskás? Aztán eszembe jut, hogyha Lajos azóta megjött — pedig most már meg kellett jönnie — akkor már ki is mehetett a postavágányról induló vonatra; de én azt hogyan tudom meg? Hisz' épp úgy lehet az is, hogy egyáltalában nem jött ki ebben a bolond időben...

Igaz, ni, az idő! Az eső elállott. Az ég felhős ugyan, de most nem esik; sőt mintha tisztulna, derülne. Akkor talán mégis kijött Lajos.

Na, végre-valahára! Megérkeztünk! A kocsim megáll a bejárátnál; szaladok a váróterem felé.

Ütközben elfog egy libériás inas.

— Bocsánatot kérek alássan, X-be méltóztatik igyekezni?

— Oda, fiam.

(Haptákba vágódik.)

— Kérem alássan, azt üzeni a méltóságos úr, hogy a rossz idő miatt a vadászat elmarad. Majd másik levelet ír.

— Brávó! — kiáltok fel keserűen, — tisztelem a méltóságos urat. Azt üzenem neki, hogy nagyon okos ember.

Az inas fordul, indul. A váróteremben már csak a hordárom van, a ki várja, hogy hova vigye a czókómókomat.

(Lám, milyen jó, hogy beavattam; most kereshetném odakint valahol, az induló vonatnál és üvölthetném a számát.)

Intek neki; menjünk, hazafelé.

Kihozza a holmimat utánam s kocsira rakja. Mialatt visszakoczog velem a gebe a városba, megfogadom, hogy nem ígérek többet semmit sem olyan fene nyomatékkal.

Nem én!

vetőgép 5 K, egy férfinapszám a kormányzáshoz 3 K, egy férfinapszám a gép után a vetősaruk tisztításához 3 K, összesen 21 K. Váltott lovakkal szántva 10 K-val több a költség, de többet is végzünk, tehát 100 négyzetméter bevetése kerül 11, illetve 10 fillérbe.

Ha netalán a föld száraz volna és a vetősaruk után nem omlanék jól be a föld s nem takarná a magot, akkor könnyű túskeboronát kell utána járatni, a mely boronát két számmal is lehet húzatni. Egy nap alatt 6—7 kataszteri holdat lehet így boronálni.

A vetést rendszerint április hó utolsó vagy május első napjaiban végeztetem.

Az őszi tölgyvetést a kifagyás ellen védelmezendő és a korai kikelést megakadályozandó, 10—12 cm vastag földréteggel takartatom, melyet a csirázáskor gereblyével megvékonyítottak vagy lefogasolok.

A magaskőrís magot ősszel elvermelem homokkal telt gödörbe vagy ládába és a csirázása szerint a következő tavaszon vagy őszön vetem el.

Ápolás, kapálás.

Az ákáczcsemete első kapálásával sietni kell, úgy hogy a harmadik és negyedik levél megjelenésekor ez megtörténjék.

Ugyanis ennek elmulasztása nemcsak a növekvésre és kifejlődésre káros, hanem a földi bolha, eme nagy kárt okozó sziklevel pusztító rovar szaporodását is elősegíti.

Teljesen kézi napszámmal a tóvárosi 23·6 kat. hold kiterjedésű csemetekertben az első kapálást gyorsan elvégezni nem lehet, mivel a munkásnépben a sok szőlő- és czukorrépatermelés miatt éppen ebben az időben nagy a kereslet és ezen vidéken szokásba jött reggel 6 órától esti 6 óráig tartó napi munka miatt a legnagyobb nehézséggel jár 80—100 megfelelő munkást összeszedni.

A komáromi állami csemetekertben használt Planet kézikapálókat ezen nagy terület gyors átkapálására nem találtam elég olcsónak, jónak és gyorsnak, mivel a Planet-kapával egy nap alatt az első kapálásnál körülbelül 2000 m² a munkaeredmény.

Utána néztem a nagyobb uradalmaknál a már használatos és eddig is látott fogatos kapálóknak és árjegyzékeknek s azután érintkezésbe léptem a Kühne gépgyárral Mosonban. A gépgyár olyan előzékeny volt, hogy többféle rendszerű gépet küldött kísérletezésre.

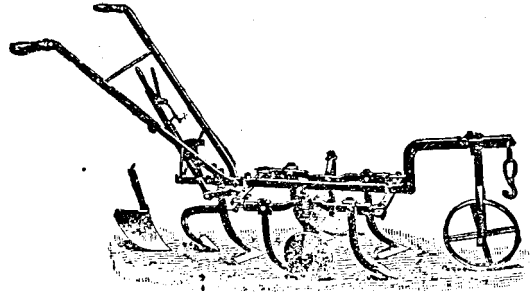
Legcélszerűbbnek találtam a mellékelt 6. ábra szerinti, a melyet a gyár kivánalmam szerint megfelelően átalakított.

Ezen a gépen 3 úgynevezett lúdtalpu kés és egy ék alakú kés dolgozik, tehát a földet egészen apróra morzsolja, semmi szalagot nem hagy a földben és szélességben 25—60 cm, mélységre pedig 5—12 cm között szabályozható.

A mély kapálás nyáron nem célszerű, mivel a föld a porhanyított mélységig kiszárad.

Két gépet és két szamarat vásároltam.

A gép súlya 34 kg és ára egyenként 45 K, a szamaraké 160 K volt.

7. ábra.

A kézi Planet-gép hátránya az, hogy a munkás taszigálja, tehát kissé vissza is rántja és kicsiny föld összehalmozódást okoz, míg a fogatos kapálónál, állandóan előre húzatván, semmi munkaveszteség nincsen és a föld is simán marad utána.

Addig, míg igen apró a csemete, az ekeszarvát tartó suhanczon kívül szükséges egy kis fiú, a ki a csacsit vezeti, de már júliusban a vezetőfiú felesleges és a csacsi szépen magától belefördül a sorba és azon egészen egyenesen végigmegy.

Igen ajánlom a fogatos kapológépet erdei kulturák kapálásához, esetleg erősebb kivitelben, vagy más rendszerben.

A kapálást úgy végeztetem, hogy a csacsifogatos gép az első kapálásnál 25 cm szélesre beállítva megy végig a sorok között.

Ennélfogva a csemetesorok mindegyik oldalán 7—8 cm kapálatlan sáv marad, csak ezt kapálják a munkások kézierővel, apró kertészkapával.

Igy a kézi munkamegtakarítás 50—60%.

Másodszor, hasonló módon kapáltatok, míg a többi kapálásnál a forgatógép 30—32 cm szélesen műveli a földet és a vakációban apró iskolásgyermekek gyomlálnak. Ez a magyarázata annak, hogy a tóvárosi csemetekertben gazos tábla nem volt.

A munkateljesítmény 10 óra alatt 4—7000 m². Egy suhancz napszáma 2 korona. A csacsi erősebb kapáláskor gy marék zabot is kap, mivel ha fáradt, akkor a fogatot rángatja. Egy csacsi napi ellátása alig tehető 30—40 fillérre. A kapálásnál tehát a fogatos műveléssel 100 m²-re 0·06—0·1 fillér esik.

Egy kapológép után 10—12 leány kapálja a csemete mellékét. Tehát 100 m²-re kell 0·15—0·30 kézi napszám és ennek pénzértékét 2 K 50 fillérrel számítva, a fogatos kapálással kombinált kézi kapálás kerül körülbelül 30—70 fillérbe, az időjárás és aszerint, hogy első vagy utolsó kapálás-e.

Ezzel szemben a táblák kézi kapálásánál a napszám-szükséglet 100 m²-ként 0·4—0·6 fillér lévén, 2 K 50 fill. napszám mellett a költség 100—150 fillér.

A fogatos kapológép elkopási ideje 6—10 év; a kések olcsón kicserélhetők. Ennélfogva melegen ajánlhatom mindenkinek annak alkalmazását.

Az öntözés villanyenergiával lett volna célszerűen végezhető, de ez idő szerint azt pénzhiány miatt berendezni nem lehetett, 4—5000 K-ból az elárasztó berendezése kiépíthető lett volna és üzemben tartása is

olcsó lenne, mivel a tatai villamosművek árszabálya szerint egy lóerő alig 15 fillérbe jő óránként.

Az olcsó Northon-kút csak ivóvíznyerésre elegendő.

Csemetekiemelés és szállítás.

Czukorrépatermő vidéken igen nagy gond az őszi csemetekiemelés, mivel ebben az időpontban történik a répa kiemelése is, a melyet iparkodik minden gazda a fagy előtt elvégezni. Tavasszal pedig Dunántúl a szőlőmunkák miatt nehéz a nagyobbtömegű napszámoskéz összeszedése.

Ezen nehézségek miatt a Török-féle csemetekiemelő ekéhez fordultam, melynek szerkezete eléggé ismert.

Igen nagy előnye, hogy a csemete teljesen ép gyökérzettel kerül ki a földből. Mélyjárása igazítható. Legcélszerűbb 32—35 cm-re beigazítani, a mikor is elvágja a felesleges vezérgyökeret, minélfogva a gondatlanabb munkás is jól ültethet és nem helyezi elgörbített vezérgyökérrel a csemetét a lyukba.

Munkateljesítése 10 órai munkaidő mellett volt két pár lóval 142 ezer darab válogatott első minőségű ákác- vagy tölgyecsemete a gyengébb csemetén kívül és végigjárt 5800 m² területen. Szárazabb homoktalajon egy pár ló is elhúzza.

Legcélszerűbb a munkásokat 200 m hosszban felállítani s akkor egy eke után kell 70—80 szedő, olvasó, válogató és négy kötöző, a szedők fele gyermek lehet.

Egyezer darab csemetekiemelése így átlagosan 80 f-be került. Ezzel szemben a kézzel való kiemelés hasonló napszámbérek mellett 1 K 70, 1 K 90 f-be kerül.

A Török-féle kiemelő eke hátránya az, hogy a 60—70 cm-nél magasabb törzsű ákácsemetébe már beleakad és csak nagy erővel bírja húzni a ló. Ennek daczára nagy csemetekertekben igen ajánlatos szerszám, melynek ára egy tartalékkal együtt a feltalálónál Török Sándor m. kir. főerdőtanácsosnál 300 K.

Szegeden Kiss Ferencz m. kir. főerdőtanácsos egy nagy vasekéről leveszi a kormánylemezt és csak az ekefejjel egyszerűen kiszántja, kifordítja a csemetéket és a munkások összeszedik utána.

Adataim nincsenek ezen csemetekiemelésre, de úgy hallom, hogy nem nagy a különbség a Török-féle és ezen ekével végzett munka között.

Ha az ákácsemete erősebb, akkor a lovak láb-szárait be kell kötni, mivel az ákácztüske erősen megvérezi őket.

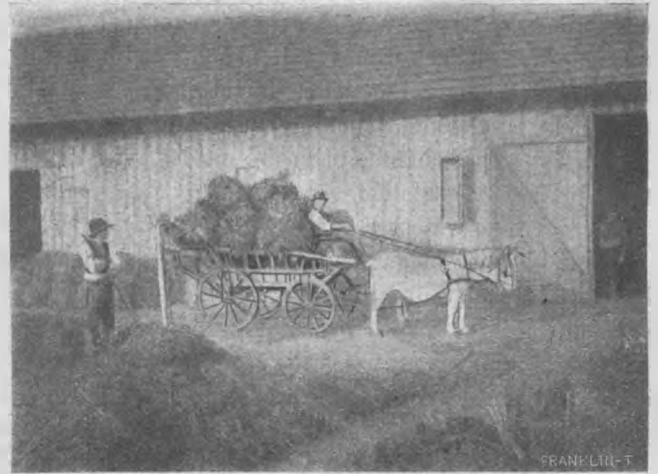
Vannak tranzmissziós Sack-féle járgányok, melyekkel gözekezeszerűen lehet szántani; ha továbbra is alkalmam lett volna ezen csemetekert ügyeit intézni, úgy a Bippart talajturót a csemetekiemelésnél is alkalmaztam volna, mivel járgánnyal egy lóerővel 6—7 lóerőt is ki lehet fejteni és nem kell a lónak a csemeték között járni.

A csemetéket a kiszedés alkalmával rendszerint válogattatom és százanként fűzvezzővel összekötöttem.

Vasuton való szállításnál az ákácsemete törzsét úgy vágjuk le, hogy mintegy 15 cm marad meg. Egy csomagba, a zsuppszalma sapkába rendszerint 500, a kissébbekből 1000 drb csemetét kötöttünk.

Két zsuppszalmaköteget összekötve 30—35 kg csomagot nyerünk.

Két csacsi elvisz egy fordulóra a vasutra 8—10 q becsomagolt csemetét, úgy hogy alig van szükség ezen célból fuvarosra.

S. abra.

A csemetekertben nagy 25×6 m nagyságú csomagoló pajtát építettem, a melyben a legnagyobb szállításokat, bármilyen időben is foganatosítani lehet és villanyvilágítással borús időben az esti órákat is fel lehet használni a csomagolásra és előkészülésre.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: Simonffy Gyula.

Vízfogókat a Krisztus előtti évezredekben már a régi egyiptomi királyok is létesítettek, de azoknak ma már csak emlékei láthatók. Ma a kulturának és virágzó ipari életnek igen fontos tényezőivé váltak már a völgyzárók, a melyek mögött hatalmas víztömegek raktározódnak, hogy a bennük rejlő erőt az ember a maga céljaira fordítsa. A mai modern értelemben vett völgyzárók létesítésével Anglia, Franciaország és Amerika már több évtizede, Németország pedig a múlt század 70-es évei óta, de jelenleg olyan nagy igyekezettel, behatósan és rendszeresen foglalkozik, mintha nagy szomszédain, úgyszólván, egy csapásra túl akarna tenni. Igen természetesnek kell találnunk, hogy a tulajdonképp ipari célokra raktározott, de többé-kevésbé állandó tavakat alkotó vizek halászati kihasználásával is próbálkoznak az emberek. És tényleg, a németeknél ma már nem csak a völgyzárók építési technikájának, hanem a völgyzárók halászati hasznosításának is olyan irodalma van, a mely felett áttekintést nyerni ma-holnap bajos lesz.

A völgyzárók halászati hasznosításának kérdése állandó érdeklődés, folytonos vitázás, megfigyelés és kísérletezés tárgya. A legutóbbi évtized ideje alatt végzett megfigyelések pedig Németországban annyira alaposak és rendszeresek, hogy azok őszinte elismerésünkre méltán tarthatnak számot s közelebbi megismerésük

csak hasznunkra válhat. Ilyen 3 évnél hosszabb időre terjedő vizsgálódás eredményeit olvashatjuk a berlini *«Landwirtschaftliche Jahrbücher»* tudományos mezőgazdasági folyóirat XLI. kötetében »A *westfalai völgyzárók hydrobiológiája és halászati szempontból való vizsgálata»* czímmel, mint a münsteri mezőgazdasági kísérleti állomás közleményét, *Thienemann Gusztáv* tollából.

E 181 oldalra terjedő tanulmány nyomán ismertetni szándékozom a völgyzárók halászati hasznosítását, a németországi szaklapokban előforduló idevágó közleményekre és németországi tannmányútam ideje alatt látottakra is kiterjeszkedve.

A kérdés bennünket *aktualitásánál* fogva s főképp két szempontból érdekel. Általános szempontból, mint a mezőgazdasági és ipari kultúra egyik jelensége, speciális szempontból pedig azért, mert a völgyzárók létesítésének gondolata a köztudatban már nálunk is megfogalmazott s így nekünk is foglalkoznunk kell gyakorlatilag azok halászati kihasználásával.

Eltekintve a már tényleg felépített egy-két völgyzárótól (Ferenczfalva, Krassószörény m.), egyébként is meg van már most is nálunk is az alkalom e külföldi tapasztalatok értékesítésére. Hazánkban ugyanis nagyszámú bányászati és erdészeti üzemben álló vízfogó van használatban; ezek egy tekintélyes részén a halászati hasznosítást bizonyára meglehetne honosítani, illetve, a hol ez már megvan, okszerűbb alapokra helyezni. A mint később látni fogjuk, a bányászati és erdészeti vízfogók között tárgyunk szempontjából lényeges különbség van. Annyit már most is mondhatunk, hogy az üzemben levő és vízi szállításra szolgáló erdészeti vízfogók kevésbé felelnek meg feltételeinknek, de viszont azt is állíthatjuk, hogy ezeknek a vízfogóknak halászati szempontból való jelentősége a jövőben mindinkább figyelemre méltó lesz.

Az erdészeti vízfogók ugyanis a fának vizen való szállítására szolgálnak. Végeredményében céljuk az értékesítés lehetővé, illetve a szállítás olcsóbbá tétele, de természetesen, miután a vízi szállítás, akár usztatás, akár tutajozás által történik is, számbavehető *agya-vesztéssel jár*, alkalmazása csak alacsonyabb faárak mellett indokolt.

Jelenleg a fa drágasága, a faárak emelkedése, a közlekedési viszonyok és eszközök javulása mellett kizárólag vízi szállítás céljaira szolgáló vízfogók építésére csak igen kivételes viszonyok és a közlekedéstől teljesen félreeső helyeken nyilhatik alkalom s így bennünket nem annyira a jövőben építendő, mint inkább a már meglévő, illetve a már használaton kívül álló vízfogók érdekelnek.

A mint az erdők fokozatos kihasználása helyenként a vége felé közeledik s a szárazon való szállítás esélyei javulnak, azonképen halad majd előre az erdészeti vízfogóknak üzemben kívül való helyezése is. Ezen vízfogók halászati jelentősége pedig az üzemben kívül helyezésel kezdődik igazán, mert a vízfogó megfelelő feltételek mellett már kész *halastó*, a mely építési költ-

séget nem, legfeljebb némi átalakítási és karbantartási kiadást igényel.

Visszatérve tárgyunkra, elsősorban helyénvaló lesz néhány szóval tisztába hozni, hogy mit is értünk «völgyzáró» alatt? Tulajdonképen minden, élő vizet magában foglaló völgyben, ha valamely okból kifolyólag *keresztöltés* létesül vagy létesítettik, a felgyülemelő víz természetes tófelületet alkot. Ilyen völgyzárások keletkeznek lezuhanó föld-, jég- és hótörésszok, földcsuszamlások, mechanikai, régebben mechanikus erők hatásai képen is.

Az ilyen természetes völgyzárók azonban lényegesen különböznek a mesterséges, az emberi kéz által létesített völgyzáróktól. A természetes völgyzárókban felgyülemelő víz, ha az ott képződött töltéskorona legmélyebb pontját eléri, a töltésen (gáton) átbukik, a víz lefolyása tehát a felszínen történik; *ellenben a mesterséges völgyzáró vize az áttöltött meder legmélyebb pontján távolodik el. Tulajdonképen a «völgyzáró» alatt ez utóbbit értjük: a modern technika minden eszközének igénybevételével emelt hatalmas, legtöbbször falazott, záró gátteket, a melyek mögött a felduzzasztott víz mesterséges tavat alkot; ez a víz nagyobb városok vízszükségletének kielégítésére, folyószabályozás, árvizek elleni védekezés, illetőleg mechanikai erőforrásul szolgál.*

Thienemann a völgyzáró alatt magát a mesterséges tavat érti, a mely a patakából egy a völgyet keresztelő gáttal mögött duzzasztás által keletkezik és a melyből a víz az évnél csupán rövid időszakában folyik át a gáttal felső élén, hosszabb időszakában azonban a gáttal legmélyebb részén elhelyezett, akaratunk szerint nyitható, vagy zárható csöveken (nyílásokon) áramlik ki.

A víz lefolyásának mikéntje igen fontos, mert annak különbözőségéből lehet levezetni a völgyzárók és természetes tavak közötti összes hydrografikai (vizismerettani) és biológiai (életteni) különbségeket, a melyek viszont a halászati üzemre nézve döntő fontosságúak.

A völgyzárók általánosságban két főcsoportba sorozhatók:

I. Az első csoportba tartoznak azok, a melyek az *árvizet* fogják fel, tehát az alantabb fekvő területeket védik. Rendeltetésök szerint ezek csupán *árvíz idején* telnek meg s hogy esetleges újabb árvizeket is felfoghassanak, vizük kiürítése fokozatosan bár, de azonnal kezdetét veszi. Halászati szempontból ezek a völgyzárók nem jelentősek, mert bennök a víz rövid ideig raktároztatik. Különösen Porosz-Sziléziában találhatók nagy számmal.

II. A völgyzárók második csoportjának éppen ellenkezőleg az a rendeltetése, hogy tartamosan raktározza a vizet, hogy a vízszűke esetén a szárazság bekövetkezésekor rezervoíru (vízgyűjtőül) szolgáljon. Tulajdonképen ezek a völgyzárók az I. alatt említett célt is szolgálják, mert kellő nagyság mellett a tavaszi hóolvadás és árvizek felvétele után még mindig rendelkeznek annyi

szabad férővel, hogy a további árvizeket is felvehetik. Ezeknek a völgyzáróknak további hatása az is, hogy a nyári alacsony vízállást emelik, a minnek viszont a következő jelentősége lehet:

1. a nyári hajózás megkönnyebbítése,
2. a higiénikus (egészségügyi) viszonyok javítása (t. i., alacsony nyári vízállás mellett a vizek fertőzöttsége a legnagyobb),

3. az ipari művek részére az üzemvíz egyenletes szolgáltatása (rendesen úgy, hogy minden ipari telepnek van egy külön kisebb vízfogója, melyet a völgyzáró vize táplál),

4. egyszerű szűrés által kifogástalan ivóvíz szolgáltatása.

Hogy a németországi völgyzárók nagyságáról és természeti viszonyairól némi tájékozódást szerezhessünk és Thienemann fejtegetéseit követhessük, a völgyzárók egy kisebb, Westfáliában épült csoportjának (a mely a vizsgálódás tárgya volt) fontosabb adatait a következőkben közöljük:

egy vastagabb ág fölé kinyúljon, mert az ilyen ágakon a ragadozók jó leshelyre találnak s a ki- és berepülő madárkákat könnyű szerrel elfogják.

3. A fészekodukat úgy kell a fára felerősíteni, hogy vagy teljesen függélyesen álljanak, vagy pedig hogy a felső részük hajoljon kissé előre. Az odunak hátrafelé dűlni nem szabad, mert az ilyen oduba az eső könnyen beesik.

4. Az odukat olyan szilárdan kell a fához erősíteni, hogy azok önmagukban még erős viharban se mozogjanak, hanem a fához simulva annak mozgását, lengését kövessék.

5. Egy fára csak egy odut szabad akasztani s csak a seregélyek részére lehet egy fára többet is felerősíteni.

6. Az odukat mindig ősszel helyezük ki, hogy a madarak azt idejében megszokják és lehetőleg már télen át hálólhelyül használják.

7. Ne mulasztunk el a fészekodukba alom gyanánt kevés fűrészport vagy szétdőrsölt tőzeget szórni, hogy olyan madarak is el legyenek látva a költéshez szük-

Folyó- szám	A völgyzáró neve*	Tengerszin- feletti magasság m.	Kőtar- talom millió m ³	Maximális duzzasztási felület	Maximális mélység m.	Maximális hosszúság m.	Maximális szélesség m.	Part- hosszúság m.	Csapadék gyűjtő környék □-km.	A meder esése	Az oldal- résük 'szöge	Építési ideje
1.	Verse	435—	1.76	18.36	24.45	900	200	3,750	4.7	1°36'	16° 3'	1902—04
2.	Öster	362.28	3.1	24.1	31.8	1,500	240	3,500	12.06	1°13'	15°30'	1904—06
3.	Inbach	343.85	1.07	11.3	23.85	800	175	2,000	6.6	1°42'	15°15'	1904—05
4.	Glör	308.7	2.1	21.—	28.7	1,000	175	3,150	7.2	1°40'	18° 9'	1903—04
5.	Ennepe	305.43	10.—	94.—	34.92	3,600	260	10,875	48.—	0°35'	15° 2'	1902—04
6.	Henne	302.43	11.—	85.25	32.43	4,000	450	10,000	52.7	0°27'	12°11'	1901—05
7.	Heilenbecke	299.98	0.45	8.6	15.15	960	165	2,450	7.6	1°59'	10°24'	1895—96
8.	Fülbecke	286.5	0.7	7.85	23.6	600	135	2,100	4.8	2°16'	19°16'	1894—96
9.	Hasper	285.9	2.05	18.3	28.—	1,150	250	2,900	8.—	1°24'	12°38'	1901
10.	Möhne	213.2	130.—	1016.—	32.1	10,000	2,500	34,000	416.0	0°11'	5°17'	1911-ben épit. alatt

A völgyzárók talajfelszine eddigelé megtartotta eredeti jellegét, a meder csupán néhány milliméteres vastag iszapréteggel van borítva, a mely részben a folyó által magával hozott, részben a tó hullámai által kimosott földes anyagból áll. A folyók által magával ragadt hordalék helyenként, a hol elótavak (előmedrek) nincsenek, a betorkolásnál lerakódott, de a lerakódás nem jelentékeny. A legtöbb völgyzáró környéke erdő- és mezőgazdasági művelés alatt áll és emberek által lakott terület.

(Folytatása következik.)

Fészekoduk elhelyezéséről.

A mesterséges fészekoduk kihelyezésénél a következő szabályokat tartjuk szem előtt:

1. Az odut úgy iparkodjunk elhelyezni, hogy annak bejárója lehetőleg keletre, vagy délkeletre nézzen.

2. Az odukat általában úgy helyezük el, hogy azok a ragadozóknak minél kevésbé legyenek hozzáférhetőek; nem szabad pl. az odut úgy a fára erősíteni, hogy az

séges alommal, a melyek maguk nem hordanak be almot.

8. Az odukat a hozzájuk erősített lécznél fogva kell a fára szegezni. E célból a léczek felül és alul a szegek beveréséhez szükséges nyílással látandók el. Ezeket a léczen levő lyukakat tanácsos kis vaslapokkal befedni s a szegeket a vaslapon keresztül a fába verni, mert a vaslap nélkül bevert szegekkel gyakran megtörténik, hogy azokat a fa, a mint vastagodik, benövi, a léczen keresztül mintegy magába szívja, minek következtében az odu leesik. A vaslapnak még az az előnye is megvan, hogy megakadályozza az odu felerősítésére szolgáló lécz megrepedését. Az így elhelyezett oduknál nem fordulhat elő az, hogy a fa a szegeket vagy csavarokat benöje, a mi különben azért is hátrányos, mert ha egy olyan törzs kerül fűrész alá, a melyben ilyen szegek vannak, az a fűrészben vagy egyéb famegmunkáló gépben jelentékeny károkat okozhat.

9. Ha lakások közelében olyan fákra is akarunk odukat elhelyezni, a melyekre macskák szoktak felmászni, úgy az ilyen fákat az odu alatt tuskés koszorúval vegyük körül.

* Mind a Ruhr völgyének környékén.

Erdőéri és vadéri szakvizsgák eredménye.

Az 1915. évben megtartott erdőéri és vadéri szakvizsgák a következő eredménnyel végződtek:

Mely erdőfelügyelőségénél	A vizsgázók száma	A vizsgázók közül			Nem nyert képesítést
		kitűnő	jó	elégésses	
I. Erdőéri szakvizsgák:					
Besztercebányai erdőfelügyelőségénél	7	1	4	2	—
Brassói	6	1	1	4	—
Budapesti	1	—	1	—	—
Kassai	6	1	4	1	—
Kolozsvári	4	—	1	3	—
Máramarosszigeti	3	—	1	2	—
Miskolczi	4	—	1	3	—
Nagyszombati	3	—	1	2	—
Pécsi	4	—	1	3	—
Pozsonyi	1	—	—	1	—
Szombathelyi	3	—	1	2	—
Temesvári	4	1	1	2	—
összesen:	46	4	17	25	—
%	—	8.69	36.96	54.35	—
		100.00			
II. Vadéri szakvizsgák:					

Vadéri vizsgára ez évben senki sem jelentkezett.

Gazdasági tanácsadó.

Baromfiak téli védelme. Sok tenyésztő azt hiszi, hogy akkor gyakorol nagy jótétteményt baromfiaival és úgy ösztönzi azokat leginkább szorgalmas tojáslerakásra, ha a baromfiakat jó meleg istállóba, lehetőleg állandóan meleg tehénistállóba helyezi, a hol részükre egy sarkot rendez be hálólhelyül.

Habár az istálló melege tényleg sarkalja is a baromfiakat a koratavaszi tojáslerakásra, azért mégis hátrányos azokat istállóban tartani, mert ott a levegő a tehének és a trágya kigőzölgése következtében többé-kevésbé romlott, a mi a baromfiak egészségére káros befolyást gyakorolhat. Ezen felül a meleg istállóban tartott baromfiak könnyen meg is hűlnek, ha különösen szélben, vagy erős havazás alkalmával a szabadba mennek.

Ha az istálló melegéből a baromfiaknak is akarunk juttatni, úgy az istállóból egy részt fallal el kell keríteni olyképen, hogy maga a rossz levegő a baromfiak részére elválasztott helyre be ne juthasson, a meleg azonban a falon keresztül még éreztesse hatását. Ha az ilyen baromfiszállás nem túlságosan nagy, hanem csak akkora, ahova a baromfiak jól beférnek, úgy a szoroson egymás mellé ülő baromfiak egymást eléggé átmelegítik. Nappal meg éppen nem szükséglik a baromfiak a mesterséges meleget, mivel azt kellő mozgás által szerzik meg. Hideg időben, esőben, vagy havazáskor a baromfiak részére egy olyan széltől és esőtől védett helyet jelöljünk ki nappali tartózkodási helyül, a hol kaparázhatnak. Ezt elősegítendő, szórjunk reg-

gel az alom közé és alá kis magvakat, azokat gereblyézzük be, hogy a baromfiaknak legyen mit kikaparni; ezzel órákhosszat elfoglalkoznak. Ezenkívül függesztünk fel részükre czékla vagy egyéb zöldségfélétet, hogy ezeket is esipegessék. Így a baromfiak egészségesek maradnak s ha a szabadba jönnek, a mit, ha csak nincsen túlságosan kedvezőtlen idő, naponta legalább egy-két órára meg kell tenni, nagyobb hideget is baj nélkül kiállanak. Ha e mellett a baromfiakat jól is tápláljuk, úgy, ha csak nem valami érzékeny, kényes fajták, még télen át is elég kielégítően fognak tojni.

Bárányok gondozásáról. A mai súlyos viszonyok között az aránylag mérsékelt árú juh- és bárányhús szempontjából nagy jelentősége van annak, hogy a bárányokat az eddiginél nagyobb gondozásban részesítsük. A főbb tennivalók e tekintetben a következők: A bárányokat már elválasztásuk előtt hozzá kell szoktatni némi szemes eleség fogyasztásához. Erre legalkalmasabb a zúzott zab, a miből naponta kétszer egy-két maroknyi teljesen elég.

A bárányok elválasztása után a további táplálás ahhoz igazodik, hogy télen vagy nyáron történik-e az elválasztás. A téli táplálék az elválasztás után olajpogácsából, szénából és zabból állhat. Szénát, zabot kap aztán a nyáron elválasztott bárány is, a melyet nappal a legelőn tartunk s csak estére részesítünk száraz takarmány és szemes eleségfélében. A bárányok takarmányszükséglete a következő: Elválasztott 100 darab bárányra kell naponta 50 kiló széna és 10 kiló szemes eleség. A második évben a szénát 75 kilóra, a zabot 15 kilóra kell kiegészíteni. Ehhez aztán kevés répát és szalmát adhatunk.

A juhok bárányoztatása nálunk tavaszkor, nyáron és őszkor is történhetik. Mindhárom módnak van előnye, de van hátránya is. A téli báránytartásnak az az előnye, hogy az új bárányt a téli ólázás idején nagy gondozásban részesíthetjük. A jobban gondozott és táplált bárány nagyobb elősúlyánál fogva a húspiaczon is értékesebb. Hátránya a legelőhiány, minélfogva az anyajuhokat a szokottnál is dúsabb takarmányozásban kell részesítenünk, minek folytán a bárányok anyatejjel való ellátása is bőségesebb lesz ugyan, viszont ott, a hol a mai takarmánydrágaság mellett takarmányszükség is fenyeget, a bárányoztatás költségessé válhatik.

A tavaszi bárányoztatásnak előnye, hogy az anyajuh és a bárány egyidőben már a zöldlegelőre kerülhetnek, a fenntartás és ellátás tehát megoldottnak vehető. Ezzel szemben igen hátrányos állapot nálunk az, hogy a tavaszi, kivált márcziusi és áprilisi időjárás gyakorta túlzord, megbizhatatlan s így a kényes szervezetű zsenge bárány egyre-másra elhull.

Végül a nyári bárányoztatás nagy előnye a pompás legelő, a mely tápdús mivoltánál fogva elsőrangú tejtermékeket is szolgáltat; másrészt azonban hátránya, hogy egy korábban beálló zord ősz és tél esetén az új nemzedék még fejletlen, s gyengébb szervezeténél fogva rosszul is fog áttelelni, e mellett jövő nemzedékében

is aztán tenyészanyagban és gyapjúszolgáltatásban egyaránt silányabb anyagot szolgáltat.

Mindezek a hátrányok azonban kiegyenlíthetők azáltal, hogy a juhállományt három részre osztjuk s arányos csoportokban eszközöljük a tavaszi, a nyári és a téli bárányoztatást.

γ.— γ.—

Fűrészpor mint alom. A mostani takarmányszegény időkben még a szalmával is takarékosan kell bánni, hogy abból minél többet fordíthassunk az állatok táplálására. Ezért az almozáshoz, a hol lehet, használjunk pótlószert. A legjobb pótlószerek közé tartozik a fűrészpor, melynek beszerzésénél ügyeljünk arra, hogy lehetőleg olyan fűrészport vegyünk, a melyik keretfűrészről, vagy körfűrészről származik, mert ez jobb, mint a szalagfűrész pora. A vékony szalagfűrész ugyanis sokkal finomabb fűrészport ad, mint a keret- vagy körfűrész, s ennek az a hátránya, hogy ha száraz, erősen porzik. Ilyen finom fűrészport nem is szabad sertések alá alkalmazni, mert a poros alom ezeket köhögésre ingerli. A fűrészpor egyébként jó alomnak bizonyult, vele az istállót kifogástalanul tisztán lehet tartani, mert az átnevesedett fűrészpor nem tapad s ha azt időnkint megújítjuk, az állatok is tiszták maradnak. Az alomnak szánt fűrészport eső ellen védett helyen kell tartani, hogy használatbavétele előtt jól kiszáradjon. Nedvesen elraktározott és aztán télen megfagyott fűrészpor almozásra nem alkalmas.

Galambdúcok kijárói. Gyakran a galambdúcok kijárói az okai a galambok összeférhetetlenségének. Ezért gondoskodnunk kell arról, hogy minden galambdúcznak legalább két kijárója; sőt a nagyobbaknak három kijárója is legyen. Ha a galambdúcoknak nagy a kijárója, úgy azt közfalakkal akkora részekre kell osztani, hogy az egyes nyílások csak akkorák legyenek, a melyeken egy galamb éppen csak ki tud bujni. Hogy a galambok könnyen fölrepülhessenek, a kijárókat úgy kívül, mint belül deszkával kell ellátni; a deszka külső részét hosszabbra hagyjuk, hogy azon a galambok pihenhessenek és onnan a környéket szemlélhessék. Minden nyílást, zsinór segítségével elzárható csapóajtóval is fel kell szerelni, hogy éjjelre a galambokat a ragadozóktól megvédhessük. A csapóajtó különben az újonnan beszerzett galamboknak a dúcba való szoktatására is szolgál.

Különfélék.

Kitüntetés. Ő császári és apostoli királyi Felsője 1915. évi október hó 17-én kelt legfelsőbb elhatározásával a háborúban tanusított különösen hazafias és önfeláldozó magatartása elismerésül *Thamm Géza* szarvas-házai alerdésznek a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érem szallagján legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Megjutalmazott erdőőr. Tibori János magyarbodzai erdőőr, 1915. év őszén, védkerületének Romániával ha-

táros «Csukás» nevű havasa bejárása alkalmával négy szőkevény orosz hadifoglyot fogott el, éppen akkor, a midőn ezek Romániába akartak átszökni. Tibori az orosz foglyokat a 20 kilométernyire eső Magyarbodzára kísérte s ott a csendőröknek átadta. Ezért a tettéért Tibori János a cs. és kir. hadtestparancsnokságtól 25 korona jutalmat kapott.

Adomány. Tóth Mihály erdőbényei erdőőr, lapunk előfizetője, az altiszti segélyalapra 2 koronát adományozott.

Halálozás. Weszely Frigyes főiskolai erdőmérnök-hallgató, cs. és kir. 26. gyalogezredbeli hadapród a harcztéren a hazáért hősi halált halt.

Moha Róbert, a besztérczebányai m. kir. erdőigazgatóság kötelékébe tartozó erdészeti altiszt, a 26. gyalogezred őrmestere, az I. oszt. ezüst vitézségi érem tulajdonosa, hazánk védelmében 16 hónapi harcztéri szolgálat után 1915. évi december hó 9-én Nova-Aleksinecnél nehéz szolgálatának teljesítése közben ellenséges golyótól találva hősi halált halt. Fiatal, derék tagja volt az erdészeti altiszti karnak és szép jövőnek nézett elébe.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről.
Kitüntetést kaptak: *Barna Endre* m. kir. segéderdőmérnök, tart. cs. és kir. tüzérhadnagy (signum laudist); *Eröss Gyula* m. kir. segéderdőmérnök, tart. m. kir. honvédfőhadnagy (signum laudist); *Fogarasi Béla* m. kir. erdőmérnökgyakornok, tart. cs. és kir. hadapród (II. oszt. ezüst vitézségi érmet); *Jávorszky Zoltán* m. kir. erdőmérnök, tart. cs. és kir. tüzérfőhadnagy (signum laudist); *Szeőts Béla* m. kir. erdőmérnök, tart. cs. és kir. árkász főhadnagy (signum laudist); *Szepesi Artur* m. kir. erdőmérnök, tart. m. kir. honvédfőhadnagy (signum laudist).

Megsebesültek: *Adriányi Pál* m. kir. segéderdőmérnök, tart. cs. és kir. hadnagy; *Fodor Vince* m. kir. segéderdőmérnök, tart. m. kir. honvédhadnagy (másodizben); *Kovács Tivadar* m. kir. segéderdőmérnök, tart. cs. és kir. hidász hadnagy; *Miletics Zsarkó* m. kir. erdőmérnökgyakornok, cs. és kir. egyéves önkéntes.

Meghalt: a harcztéren szerzett betegsége következtében *Szukics Ferencz* kir. segéderdőmérnök, tart. m. kir. honvéd-tüzérhadnagy.

A fekete dió. (*Juglans nigra* L.) Ez az Észak-Amerikában honos fa, mély, nedves talajon, nedves homokon, sőt még mocsaras területen is nagyon szépen fejlődik, ha a gyökfő csak egy kissé is magasabban áll. Tehát lapályos, ligetes területek befásítására, különösen elegyítve, pl. szillel, nyirrel, erdei cseresznyével (*Prunus avium* L.) stb.-vel, nagyon alkalmas. A fa bőven terem; termése hosszúkás, gömbölyű, külső héja szemerkés, belső csontos héja durva és roppant kemény, úgy hogy a magrészeket csak igen nehezen lehet a tökéletlenül négyrekeszű gyümölcsből kiszedni. Ezért a mi diónkat

nem helyettesítheti. Parkokban igen szép diszfa, karcsú, gyorsan növé és jó fát szolgáltat. Fája valamivel sötétebb, kevésbé fodros és kevésbé erezett, mint a mi diófánk.

Milyen puskákkal harcolnak a mai világháborúban? Ausztria és Magyarország: 95. évi mintájú Mannlicher-rendszerű, 4.49 kilogramm súlyú, 8.0 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Németbirodalom: 98. évi mintájú Mauser-rendszerű, 4.10 kilogramm súlyú, 7.9 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Törökország: 90. évi mintájú Mauser-rendszerű, 3.90 kilogramm súlyú, 7.65 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Bulgária: 88—90. évi mintájú Mannlicher-rendszerű, 4.49 kilogramm súlyú, 8.0 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Anglia: 95. évi mintájú Lee-Enfield-rendszerű, 3.76 kilogramm súlyú, 7.7 milliméter kaliberű, tíz töltetű puskával; Franciaország: 86—93. évi mintájú Lebel-rendszerű, 4.18 kilogramm súlyú, 8.0 milliméter kaliberű, nyolcz töltetű puskával; Oroszország: 91. évi mintájú, Mossin-rendszerű, 3.999 kilogramm súlyú, 7.62 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Olaszország 91. évi mintájú Paracicino-Carcano-rendszerű, 3.86 kilogramm súlyú, 6.5 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Belgium: 89. évi mintájú, Mauser-rendszerű, 3.90 kilogramm súlyú, 7.65 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával; Szerbia: 99. évi mintájú, Mauser-rendszerű, 3.90 kilogramm súlyú, 7.0 milliméter kaliberű, öt töltetű puskával.

A ragadós és fertőző állati betegségek ismertetése, valamint az ellenük való okszerű és sikeres védekezés. Irta: Tátray János királyi tanácsos, m. kir. állategészségügyi főfelügyelő. Ára 5 korona. Kapható a «Patria» részvénytársaság gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-út 25 és minden nagyobb könyvkereskedésben. A könyv elsősorban azokat az állati betegségeket tárgyalja, a melyek a hetenként hivatalból kimutatható betegségek sorába tartoznak. Tárgyalja azután a gazdaságok állatállományában leginkább előfordulni szokott egyéb ragadós és fertőző betegségeket, melyek nem kevésbé veszélyeztetik az állatok egészségét. A könyv ezeknek a betegségeknek a gyakorlati életben szükséges általános ismertetésével, tüneteivel és az ellenük való okszerű és ez úton sikeres védekezésével ismerteti meg az olvasót. Az állattenyésztőt és állattartót sokszor igen érzékeny anyagi veszteség éri nemcsak nagy állatai, hanem a szopós- és a növendékállatok, valamint a háziszárnyasok megbetegedése és nem ritkán tetemes elhullása révén. Azonban ha az illetők e könyv könnyen megérthető tartalma által tájékoztatva vannak a védekezésnek minden esetben szükséges gyakorlati tennivalóiról, akkor sohasem éri őket az a károsodás, mint az esetben, a mikor ezen tudnivalók hiányában az esetleg felmerült betegségek leküzdését célzó védekezéshez rendesen elkésve fognak hozzá.

Rettenetes Iván. Egy hírneves olasz építész meghívást kapott 1554-ben IV. Iván orosz cártól (kit ke-

gyetlenségei miatt népe a «Rettenetes» előnévvel ruházott fel), a kitől azt a megbízást kapta, hogy Kasan tartomány meghódításának emlékére Moszkvában egy olyan templomot építsen, a mely minden eddig létező templomot pompában felülmul. Az építésznek nem volt szabad szülővárosának, az olasz Firenzének valamelyik építészeti műremekét mintául venni, hanem olyan különleges műremeket kellett alkotnia, a mi a kegyetlen kényúr tetszését megnyerje. Ez mindenesetre nehéz és kényes feladat volt, de sikerült; az olasz művész megépítette azt a gyönyörű templomot, a mely Moszkva 300 temploma közül még ma is egyike a legérdekesebbeknek. A templomot 17 különös czifra, más-más alakú és vörös, zöld, kék, sárga stb. színű kupola díszíti, a melyek csalódásig hűen úgy néznek ki, mintha fenyőtoboz, hagyma, tök, dinnye, ananász és egyéb gyümölcs volna a templomra fölrakva. A templommal a csár a legteljesebb mértékben meg volt elégedve és mikor a művész az építkezéssel elkészült, és hazájába visszatérendő búcsúkihallgatáson a cárnál megjelent, a csár munkadíj fejében egy zsák aranyat adott az építésznek e szavak kíséretében: «Műveddel meg vagyok elégedve; de nehogy hazádban hasonló műremeket alkothassál, elutazásod előtt mindkét szemed ki fog szuradni.» Hiába volt minden kérés és könyörgés, és hiába biztosította a művész a cárt, hogy sohasem fog Olaszországban még csak hasonló templomot se építeni, a csár a művész mindkét szemét kiszuratta és mint vak még sokáig élt Moszkvában, hazájába azonban többé nem tért vissza.

A rokitnói mocsarak. Az orosz lengyelországi Breszt-Litowszk elfoglalása alkalmával többször volt említés téve a hivatalos jelentésekben a rokitnói mocsarakról, a melyek a Bug folyótól a Dnjeszter folyóig terjednek és a melyeken a Dnjeszternek egy mellékfolyója a Pripet is átfolyik. Ezek a mocsarak, a melyek Nyugat-Oroszországnak Minsk, Grodnow, Volhynia, Kowno és Mohilow kormányzóságaiában fekszenek, eredetileg 8,270.000 ha (14,389.000 kat. hold) területet foglaltak el, a melynek csak mintegy negyedrésze volt gazdaságilag mivelhető és lakható. Maga a mocsár 1874-ben, a mikor annak lecsapolását megkezdték, 6,540.000 ha (11,379,600 kat. hold) kiterjedésű volt, a melynek mintegy fele részét őserdő borította. Csatornázás és lecsapolás útján a mocsárvidékből mintegy 2,500,000 ha (4,350.000 kat. hold) területet mezőgazdasági művelésre alkalmassá tettek, egy jelentékeny részt pedig rétté alakítottak át, úgy, hogy a valódi mocsár területe 2,644.000 ha-ra (4,600.560 kat. holdra) apadt le, minek következtében ennek a vidéknek a gazdasági értéke mintegy a hatszorosára emelkedett. Daczára annak, hogy a mocsaras vidék nagy részét már gazdasági művelésre alkalmassá tették, a rokitnói mocsarak még mindig Európa legnagyobb mocsárvidéke, a melyen csak igen kevés út vezet keresztül. A mocsarakat két vasúti vonal szeli át és pedig az egyik északról déli irányban Wilmától Rownóig, a másik pedig nyugatról keletre Breszt-Litowszktól Shabinka, Homel irányában,

a melyek Lulineznél keresztezik egymást. Járható utak hiányában e két vasúti vonalnak a háborúban igen fontos szerepe volt, mert csak ezek segítségével lehetett a csapatszállításokat lebonyolítani. A megvert orosz hadsereg visszavonulását azonban a moesarak nagyon megnehezítették, mert a csapatok zöme csak óriási kerülővel juthatott vissza az ország belsejébe.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Tisztelt Tagtársak!

Az eseményekben gazdag 1915. esztendő már a múlté és a történelemé.

Adja az Egek Ura, hogy az 1916-iki új esztendő hozza meg a mindenki által annyira óhajtott áldásos békét, hogy azután friss erővel és minden tehetségünkkel elsősorban szeretett hazánk javára dolgozhassunk és azt a megkezdett munkánkat, a mely a háború miatt szünetelni kényszerült, tovább folytathassuk.

A Szövetség vezetősége ez úton kíván az elmultnál boldogabb és áldásosabb új esztendőt a tisztelt tag- és szaktársaknak.

Nyugtázás. A Szövetség pénztárába tagsági díjat befizettek:

1915. II. félévre: Libits László és Bölcz József 2—2 koronát; — 1916. évre: Galántai Ferencz és Balogh Kálmán 4—4 koronát.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létsámban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Wallandt Frigyes főerdőrnek nyugalomba helyezése alkalmából sok évi hű és hasznos szolgálata elismerésül a koronás czüst érdemkeresztet adományozom.

Budapest, 1915. évi november hó 28-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.,

Báró Roszner Ervin s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Perc Vilmos kir. főerdőmérnököt Susakról Zagrebbé pénztári ellenőrnek, Máriás Antal kir. segéderdőmérnököt pedig Kossinjból Susakra pénztári ellenőrnek.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Mamira József m. kir. segéderdőmérnököt Csikszeredáról—Fehértemplomba és ideiglenesen megbízta a fehértemplomi vagyonközségi pénztárnoki teendőket ellátásával.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Garlathy Oszkár m. kir. erdőmérnököt Gödöllőről—Galgamácsára s megbízta a galgamácsai m. kir. erdőgondnokság vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Borovánszky György díjtalan m. kir. erdőmérnökgyakornokot Sátoraljaújhelyről Beszterczére és beosztotta a m. kir. erdőigazgatóságához.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Spangel Ernő m. kir. segéderdőmérnököt Beszterczebányáról—Tótsóvárra.

A lipótújvári m. kir. főerdőhivatal főnöke a likavai m. kir. erdőgondnokságnál alkalmazott Fröhlich Gyula m. kir. főerdőrt 40. évet meghaladó szolgálata után, 1915. évi december hó végével végleges nyugalomba helyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1915. évi december hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Lenkey Lajos 10.—, Gf. Pálffy urad. hd. 14.55, Tálly község hd. 15.95, Wenzel Miksa hd. 24.90, Fogarasi erdőhiv. 84.—, Főherceglaki fgi jószágig. 60.—, Nagybányai főerdőhiv. 78.—, Ujváry Jenő 6.—, Bustyaházai erdőhiv. 304.—, Nádasladányi erdőhiv. 16.—

1 koronát fizettek: Oláh Jenő, Czunya György, Jánk József, Fábricz István, Németh István, Pataló Péter.

2 koronát fizettek: Szullik Fr., Boross József, Prónay Béla, Kálinger József, Pintér Ernő, Regenye Ferencz, Burger János, Klingovszky János, Tóth Mihály, Engli Vilmos, Horváth János, Bencze Vincze, Bóna Andor, Kiszél András, Koscsak István, ifj. Kubus János, Merreider István, Winter Gusztáv, Divéky József, Milován Vazul.

4 koronát fizettek: Lochián Viktor, Schleer János, Vesza János, Ernst Schulz, Fónai Mihály, Soltész Sándor, Stainer Gyula, Galánthai Ferencz, Árvaváraljai urad. erdőgond., Hornik Károly, Kluger Antal, König János, Nagyváradj püsp. erdőgond., Somfai István, Stiedl András, Beszterczenaszódj faipar, Heydrich Károly, Hidvéghy György, Schmidt Béla, Alexander Carl, Kocsis József, Pölöskei József, Stach Sándor, Bagyinszky Pál, Esterházy hgi erdőkez., Hinfner György, Kraffszky Ferencz, Márkus Mihály, Papp Ágoston, Papp Péter, Rónay Antal, Vadkerty Menyhért, Koczán Rezső, Baranyay István, Bohus Károly, Faragó András, Fischer-Colbrie Emil, Horváth Károly, Kocsis Mihály, Komsa György, Lachmann Lajos, Nemsúr Jenő, Novotny László, Polenik János, Szabó Mihály (festő), Argyelán Panaric, Bartha Béla, Dobsina város erdőhiv., Nagy Lajos, Sajóvárkonyi erdőhiv., Terray Gyula, Bóznér Gyula, Kocza János, Gasparez Lajos, Marányi Géza, Mótz István.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavított lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölszemes reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

U. J. Előfizetése a küldött 6 koronával 1917. évi márczius hó végéig van rendezve.

Vadász. 1. Leveléből nem tudjuk megállapítani, hogy ön milyen alkalmazott; de mivel T. város erdei állami kezelés alatt állanak s ön valószínűleg ilyen erdőbirtokon van alkalmazásban, ennél fogva a szolgálat felmondását és elhagyását illetőleg, a jóváhagyott erdőéri szolgálati és fegyelmi szabályok határozmányai az irányadók. Ezeket a szabályokat önnek, szolgálatba lépése alkalmával meg kellett kapnia. Miután ezek a szabályok a felmondásra nézve valószínűleg nem tartalmaznak rendelkezéseket, ebből az következik, hogy szolgálatát — ha a fizetését leszolgálta — bármikor elhagyhatja.

Ha azonban ön nem ilyen alkalmazott, akkor önre a gazdasági eselédékre vonatkozó 1907. évi XLV. t.-cz. határozmányai az irányadók. Ennek a törvényeziknek a 40. §-a szerint a felmondási idő két hónap.

A birtokos — jelen esetben a város — ha ön állami kezelés alatt álló erdőbirtokon van alkalmazva, az erdőéri szolgálati és fegyelmi szabályok értelmében önt csak fegyelmi úton bocsájt-

hatja el a szolgálatból, ha pedig mint eseléd van alkalmazva, úgy két hónapi fölmondással, minden ok nélkül elbocsáthatja.

2. Lapunk előbbi számában közöltük, hogy kik tarthatnak igényt a háborús segélyre. Minthogy mi nem tudjuk, hogy ön milyen alkalmazott, ennél fogva nem is tudjuk megmondani, hogy joga van-e a segélyre, vagy sem.

3. Hirdetését hozzuk.

T. J. 1. Kölesönkönyvtárakból bizonyos óvadék letétele mellett kaphat olvasni való könyveket, bár most, a censura miatt, ez is nehezen fog menni. Tessék a következő budapesti kölesönkönyvtárak közül valamelyiknek írni s ajánlatot kérni: Dénes Mór, VIII., Tavaszmező utca 8; Farkas József, VII., Murányi-utca 43; Irodalmi szalonkölesönkönyvtár r.-t., V., Nádor-utca 20; Lauffer Tivadar, IV., Váci-utca 19; Büchler F., VI., Andrássy-út 33; Modern könyvtár, kölesönző vállalat, VI., Andrássy-út 38; Mozgókönyvtár vállalat, VII., Erzsébet-körút 39; Szerb és Társa, V., Bálvány-utca 2.

2. A minisztérium szokott erdőőrök részére méhészeti felszereléseket, baromfi- és házinyúl-törzseket ingyen engedélyezni, azonban most a háború miatt ez is szünetel.

M. 1. Ha a vadászbérlő megengedi, hogy ön az általa bérelt területen vadászson, akkor természetesen, hogy vadászhat.

2. A vadászati kihágást, bárhol történt is az, felettes erdőgondnokságának jelentse be.

3. Kiskorú gyermek által elkövetett erdei kihágásért a szülő is felelős és a tárgyalásra a szülő és a gyermek is megidéztetik.

4. A vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. 13. §-a szerint a ragadozó vagy kártékony állatokat (ilyen a borz, vidra és a nyest is) saját területén a birtokos bármikor elpusztíthatja, azon esetben is, ha a vadászat bérbe volna adva; ha azonban a pusztítást vadászatiilag hajtókkal, vagy bárminemű vadászebekkel akarja végbevenni, erre ez esetben a bérlő beleegyezését tartozik kieszközölni. Ha tehát az illető nem a saját területén fogta a borzot, vidrát és nyestet, úgy vadászati kihágást követett el. Saját területén azonban vadászjegy nélkül is jogosan pusztíthatja a ragadozókat.

5. Konvertált sorsjegyeit még nem húzták ki.

P. J. J. Névtelen levelekre nem szoktunk ugyan válaszolni, kivételesen azonban értesítjük, hogy ön valószínűleg azért kap csak négy gyermek után családi pótlékot és illetőleg ezt helyettesítő rendkívüli évi segélyt, mert csak évi 700 K javadalmazása van. A családi pótlékot helyettesítő rendkívüli segély ügyében kiadott 2973. M. E./915. számú kormányrendelet 2. pontja értelmében ugyanis annál az állami alkalmazottnál, a kinek fizetés természetével bíró illetménye az évi 600 K-t meghaladja, a rendkívüli évi segély összesen, az említett illetmény évi 600 koronát meghaladó s felfelé 100 koronára kikerekítendő részének felénél több nem lehet. Ön évi 100 koronával kap többet, mint 600 korona. Ennek a 100 koronának a fele 50 korona; ez felfelé kikerekítve lesz 100 korona, vagyis évi 100 korona rendkívüli segélyre tarthat igényt.

L. J. Tessék a következő budapesti állatpræparáló intézetekhez fordulni: Bartók József IX., Lónyay-utca 43; Bodnár Béla VIII., Stáhlly-utca 15; Eltscher Sándor I., Karolin-út 18; Erdély és Szabó VIII., Baross-utca 21; Ferdinandy Béla IX., Ráday-utca 31; dr. Lendl Adolf II., Donáti-utca 7; Rosonowszky Frigyes II., Pasaréti-utca 83; Singer Róbert VII., Ilka-utca 30; Szikla—Szilágyi VII., Amazon-utca 13. sz.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

38 éves, hadmentes, szakvizsgázott, 12 évi gyakorlattal bíró egyén erdőőri állást keres. Czime a szerkesztőségénél megtudható. (1.)

42 éves, szakiskolát végzett erdőőr állást keres. 14 év óta jelenlegi állomáshelyén egy uradalomban van

alkalmazásban, 12 évig mint erdőkezelő egy abaujvármegyei birtokon volt, két éve pedig az alföldre helyeztetett át vadászni. Czime a szerkesztőségénél megtudható. (2.)

Szakvizsgázott, magyarul, németül és tótul beszélő egyén, volt favállalkozó, nagyobb összegű óvadékkal rendelkezik, erdészetről állást keres. Czime a szerkesztőségénél megtudható. (3.)

31 éves, nőtlen, kiéstartári erdészeti altiszt, a ki a külső erdőkezelésben és az irodai teendőkben teljesen jártas, keres magánuradalomnál, erdőüzemnél állást. Czime a szerkesztőségénél megtudható. (4.)

Erdőőri szakiskolát végzett, erdőőri és vadőri szakvizsgát tett, 41 éves, nős, szorgalmas, komoly, józan magaviseletű, teljesen megbízható, kitünő szolgálati bizonyítványokkal rendelkező, hadmentes egyén, erdőőri, vagy ehhez hasonló állást keres. Állását április 1-ig bármikor elfoglalhatja. Havi 200 korona fizetést, vagy ennek megfelelő más járandóságot igényel.

Czime a szerkesztőségénél megtudható. (5.)

Erdőkezelői, erdőőri, vadőri alkalmazást keres erdészeti teendők végzésében ügyes, iskolázott fiatalember. Czime: Csávolyzszki Deszó — Jászapáti, Szt.-Györgyi-út; (Jász-Nágykun-Szolnok megye). (6.)

50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, felmondatlan állásban levő szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőkben jártas, gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva, megfelelő állást keres. Czime: Petrovits Gábor, Demény (Trencsén megye). (7.)

HIRDETÉSEK

Nyuszt- és nyestbőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők.

Erdőőr magyar és tót nyelvvel kerestetik Trencsén megyébe. Ajánlatok bizonyítványok másolatokkal, fizetési igények mellett «Alexander Wien III./1. Sechskrúgelgasse 5. cím alatt. (1.)

Szőcsény-Vései hitbizományi erdőbirtokaim számára **hadmentes, egészséges, igen erélyes**, erdőőri szakiskolát végzett, vizsgázott erdőőrt keresek, a ki faiskola kezelés, faültetés és erdősisítés terén tökéletes gyakorlattal bír és a vadóváshoz is ért. Pályázatok eddigi működéséről szóló bizonyítványok másolataival — melyek vissza nem küldetnek — egyenesen a hitbizományi birtokoshoz: **Véssey Lajos Szőcsény u. p. Nemes Vid, Somogy megye** küldendők. (2. II. 1.)

4355/1915. szám.

Fűz- és nyárfaeladás tövön. Az apatini m. kir. erdőhivatalhoz tartozó palánkai m. kir. erdőgondnokság területében fekvő palánkai Jedek szigeten kijelölt vágasterületen álló fűz- és nyárfaanyag egy csoportban, zárt írásbeli ajánlatok útján kerül eladásra.

Az írásbeli ajánlatok legkésőbb 1916. évi január hó 25-ik napjának délutáni 4 óráig nyújtandók be az apatini m. kir. erdőhivatalhoz, a hol azok a következő napon délelőtti 10 órakor nyilvánosan felbontatni fognak.

Az eladási feltételek, kiképzési ár, ajánlati ürlap és boríték az apatini m. kir. erdőhivatalnál szerzhető be. Apatin, 1915. december hóban.

(4.) **M. kir. Erdőhivatal.**

142852/1915. I.-B. 1. szám.

Termelt fenyőhaszonfa eladás. Az ujhutai m. kir. erdőgondnokság Hollós-, Ménesláp- és Szarvaskútgerincz nevű erdőrészeiben kitermelt 1198-7 köbméter lucz-, erdei- és vörösfenyőhaszonfa, három eladási csoportban, zárt írásbeli ajánlatok mellett, nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

Az ajánlatok 1916. évi január hó 27-én déli 12 óráig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be és ugyanott 1916. évi január hó 28-án délelőtt 10 órakor bontatnak fel.

Árverési és szerződési feltételek, ajánlati ürlap és boríték a tótsóvári erdőhivatalnál szerzhetőek be.

Budapest, 1915. évi december hó.

(5.) **M. kir. Földművelésügyi Miniszter.**

35/1915. szám.

Faeladási hirdetés. A volt 13. számú román-bánati határőrezredből alakult vagyonszövetség részéről közhírré tétetik, hogy a tulajdonát képező Tiszafa község határában fekvő és az orsovai erdőgondnokság kezelése alatt álló «C» gazdasági osztály, VII. vágássorozat, IV. tag, 5. számú erdőrészletében 1915—1924. években való kihasználására kijelölt 69·02 kat. holdnyi területen található 2543 m³ tölgy és 282 m³ bükk haszonfa és 2836 ürméter tölgy- és bükktüzifára becsült összes fatömeg, zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött versenytárgyalás útján fog kihasználásra eladatni.

Az eladásra bocsátott fatömeg kikiáltási árát képező 41,747 kor. azaz negyvenegyszerhatszáznegyvenhét korona becsértéken alul nem fog eladatni.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy 4200 azaz négyezerkettőszáz korona bánatpénzzel felszerelt, ivenként egykoronás bélyeggel ellátott szabályszerű ajánlatiakkal a román-bánati vagyonszövetség gazdasági hivatalánál Karánsebesen *legkésőbb 1916. évi február hó 18-án délelőtti 10 óráig* annál is inkább benyujtsák, mert elkésett, távirati úton és bánatpénz nélkül beadott, valamint utóajánlatok sem fognak figyelembe vétetni.

Ajánlattevő ajánlatában a kihasználás céljából eladásra bocsátott fatömegért megajánlott összes tóárt

minden kétséget kizáró módon számokkal és betűkkel tartozik kiírni és kijelenteni köteles, hogy az eladás tárgyát képező erdőt illetve annak faanyagát, valamint a részletes faeladási feltételeket ismerni és az utóbbiakat minden tekintetben elfogadja és magára kötelezőnek elismeri.

A részletes faeladási feltételek a vagyonszövetség gazdasági hivatalánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Karánsebes, 1916. évi január hó 4-én.

(3.) **A román-bánati vagyonszövetség gazdasági hivatala.**

Egy fillért se áldozzon a méhészetre,
míg el nem olvassa

A MÉHEK ÉLETE

című könyvet, mely a Boczonádi-kaptár és rendszer teljes ismertetését, az egész éven át előforduló munkák leírását és az általános alapismereteket tartalmazza; mely világosságot áraszt a sötétségben, útmutatást a bizonytalanságban; mely határozottan megjelöli a célt s az arra alkalmas eszközöket. A 223 lapra terjedő könyv ára bérmentes küldéssel 3 kor. 45 fill.; csinos vászonkötésben 4 kor. 45 fill. Műlepek, keretlelcsek, kaptárak, kasok és mindennemű méhészeti tárgyakról árjegyzéket és mutatóványszámot ingyen és bérmentve küld

a «*Méhészet*» kiadóhivatala
Ujpest, Széchenyi-utca 7. sz.

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban
Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Gazdáknak és baromfitenyésztőknek

nélkülözhetetlen segédkönyvek a

Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő
által írt

baromfi- és házinyul- tenyésztési szakmunkák:

1. Általános tudnivalók	III. kiadás ára 1.— K
2. Baromfitenyésztés	I. . . . 5.— .
3. Tyuktenyésztés	II. . . . 3.— .
4. Pulykatenyésztés	II. . . . 3.— .
5. Lud- és kacsatenyésztés	I. . . . 3.— .
6. Baromfiak hizlalása	II. . . . 1.50 .
7. Baromfitermékek értékesítése	2.— .
8. Az ezüst szőrmenyul tenyésztése és értékesítése.	I. kiadás . . . 2.— .

E nyolcz munka Szerzőnél — Eperjesen, erdészeti altisztek s egyéb alkalmazottak által postautalványon megrendelve fele árban kapható.